

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Hoitokoti Päiväkumpu Oy

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Anne Kangas / anne.kangas@hoitokotipaivakumpu.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Päiväkumpu pitää hyvänä järjestämisvastuun siirtoa kunnilta maakunnille. Tämä osaltaan parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta.

Kuitenkin mielestämme pitkällä aikavälillä esityksellä ei pystytä kaventamaan väestön terveys- ja hyvinvointieroja ja parantamaan palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, sillä;

Suomi ikääntyy vauhdilla ja se lisää hoidon ja hoivan tarvetta. Näkemyksemme mukaan nyt esitetty malli ei edistä palvelutuotannon kehittämistä ja siitä seuraa julkisen rahoituksen tarpeen kasvu.

Esitystä tulisi muuttaa siten, että se johtaa aitoon monituottajuuteen sekä julkisten ja yksityisten palveluntuottajien tasavertaisuuteen sääntelyssä, hinnoittelussa ja valvonnassa. Lisäksi esitystä tulee

muuttaa niin, että esityksessä parannetaan asiakkaiden oikeutta valita palveluntarjoajansa. Tämä on toteutettavissa järjestämislakiin tehtävällä kirjauksella, ja valintaoikeuden on katettava vähintään tietyt perustason tuotteistetut palvelut.

Palvelujen parempi saatavuus ja yhdenvertaisuus ei toteudu ilman sote-maakunnan mahdollisuutta toteuttaa asiakaslähtöisiä ja kustannustehokkaita ratkaisuja parhaalla mahdollisella tavalla kunkin alueen omista lähtökohdista.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Ei tällaisenaan. Saatavuus, vaikuttavuus ja alueellisuus paransivat lisäämällä sote-maakunnille monituottajamalli pelastustoimen järjestämisen pääasialliseksi tai vähintään vaihtoehtoiseksi toteuttamiskeinoksi.

Jos järjestämisvastuuta ei eriytetä palvelutuotannosta ensihoidossa, on vaarana myös kyseisten palveluiden tuotannon toteuttaminen sote-maakunnan omana työnä. Maakunta pitää velvoittaa monituottajamallien kehittämiseen ja hyödyntämiseen myös pelastus- ja ensihoidon palveluissa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kyllä ja ei. Maakunnan kaltainen väliportaan hallinto omine vaaleineen on kansanvaltainen ratkaisu. Toisaalta lausunnolla olevan esityksen mukaan väliaikaishallinto muodostuu viranhaltijoista ja sille on määritelty tehtäväksi muun muassa voimassa olevien ostopalvelusopimusten arviointi ja tehdä esityksiä kyseisten sopimusten mitätöinnistä.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei [Maakunnalle esitettävä oikeus harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa sosiaali- ja terveystoimeen ja pelastustoimeen liittyvissä tukipalveluissa olisi huolestuttava kehityssuunta palvelumarkkinoiden kehittymiselle ja yrittäjyydelle. Ilmeisesti näillä palveluilla tarkoitetaan esim. pesulapalveluita. Tämä

edistäisi varsin laajasti julkisen sektorin keskinäistä yhteistyötä kilpailutusvelvoitteen ulkopuolella mitä ei voi pitää tämän lainsäädännön tavoitteena. Tämä aiheuttaisi julkisen sektorin paisumista ja veisi tilaa yrittäjyydeltä. Sote-maakunnalle aiottu rajattu yleinen toimivalta tukipalveluissa tulee poistaa. Tukipalveluja voidaan hankkia julkisina hankintoina esimerkiksi yksityisiltä sekä kuntien ja kuntayhtymien omistamilta yhtiöiltä. Niitä on markkinoilla tarjolla. Maakunnan toimialan pitää/täytyy olla mahdollisimman tiukasti ja selvästi rajattu, esimerkiksi nyt esitettävät vain sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin [Sote-maakuntien määrän tulisi olla sellainen, ettei tarvetta sote-maakuntien yhteistyölle pitäisi juurikaan muodostua erikoissairaanhoidon erityisvastuutehtäviä lukuun ottamatta. Julkisen sektorin yhteistyöllä on taipumus paisuttaa julkista sektoria ja monimutkaistaa järjestäjävastuita.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Esitetty taloudenohjausmekanismi ei sisällä juurikaan kannusteita tuottavuuden parantamiseen. Yksi merkittävä ja hyväksi havaittu keino tuottavuuden parantamiseen on tuottajien välisen kilpailun lisääminen. On olemassa riski, että kun maakunnilla ei ole riittäviä kannusteita huolehtia sote-palveluidensa tulorahoituksensa. Tällöin niille syntyy helposti tarve ryhtyä tekemään taloudellista toimintaa yhtiöiden, liikelaitosten ja maakuntayhtymien kautta. Nuo tuotot maakunnat saavat itse pitää ja käyttää, kun sote-palveluiden ja pelastustoimen tehtävät rahoittaa valtio. Lakiluonnoksissa ainoa kohta, joka rajoittaa maakunnan mahdollisuuksia tehdä liiketoimintaa, on edellytys, että toiminnan on liityttävä maakunnan sote- tai pelastustoimen tehtäviin. Liityntä voi käytännössä olla hyvin löyhää, ja yhdyimme Suomen yrittäjien huoleen tässä. Pahimmillaan syntyy uusi maakunnallinen rinnakkaistalous, joka kilpailee kuntien sekä yritysten ja järjestöjen kanssa ja vie tilaa kasvulta. Lainsäädännön mahdollistamat poikkeukset voivat vesittää kirjatun periaatteen. Sote-järjestämislain 11§:n palvelustrategiaan tulee lisätä muiden velvoitteiden rinnalle yksiselitteinen velvollisuus palveluiden tuotannon kustannusten seuraamiseen. Vain todellinen tieto oman- ja markkinoilta ostettavissa olevan tuotannon kustannuksista voi ohjata vastuullista ja taloudellisesti kestävää palvelustrategian laadintaa. Ajatusta velvoittavasta, palvelukohtaisesta kustannuslaskennasta tukee voimakkaasti lain 27§:n kirjaukset maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon seurannasta ja arviointivelvollisuudesta. Pykälään liittyy yksityiskohtainen yksityisten palveluntuottajien käyttöön ja kustannuksiin sisältyvä seurantavelvoite. Samaa tulee edellyttää maakunnan itsensä tuottamilta palveluilta.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnalle siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei [Julkisen taloutemme kestävyysnäkökulmasta keskeistä on se, miten rajalliset resurssit pystytään käyttämään parhaalla mahdollisella tavalla välttämättömiä sote-palveluita tarvitsevien kansalaisten hyväksi. Esitys ei sisällä selkeitä kustannusten hillinnän tavoitetta. Tällöin on vaarana, että ei saavuteta sote-uudistuksen yhtä keskeistä tavoitetta eli kustannuskasvun taittamista julkisen talouden kestävyysnäkökulmalle tasolle. Sote-maakunnat täytyy velvoittaa laskemaan ja ilmoittamaan oman palvelutuotantonsa yksikköhinnat. Tällöin voidaan vertailla, miten kukin maakunta on pystynyt järjestämään vastuullaan olevien palveluiden tuotannon.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

On myönteistä, että maakuntalain 15. luku eli kilpailuneutraalisääntely on mukana. Se pitäisi (kuten kuntalakiinkin), kirjoittaa terävämmäksi, jotta neutraalisääntelyä pystytään puuttamaan nopeammin.

Esitämme, että kilpailuneutraalisääntely kirjataan kieltoperiaatteeseen nojautuvaksi, kuten kilpailunrajoitussääntelykin nyt kilpailulaissa on. Kieltoperiaate mahdollistaa terveen kilpailun tehokkaamman toteutumisen

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Nyky muodossaan lainsäädäntö mahdollistaa investointien osalta alueellisen osatunnetun. Pitäisi olla vahvempi ohjausmalli, joka takaa investointien hyödyntämisen laajemmin kuin yksittäisen sote-maakunnan alueella.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei pääosin [Lakiesityksen suurimpia ongelmia on, että monituottajamallia toteuttavat kirjaukset puuttuvat täysin. Lakia pitäisi korjata 1) lisäämällä järjestäjälle velvollisuus tarjota asiakkaalle palveluseleitä, 2) lisäämällä järjestäjän velvollisuutta ottaa käyttöön erilaisia henkilökohtaisen budjetin malleja, 3) kannustamalla vahvemmin järjestämisen ja tuottamisen erottamiseen, sekä 4) velvoittamalla sote-maakuntaa huolehtimaan palvelumarkkinoiden toimivuudesta. Sote-maakunnan keinoja tähän ovat palveluseleiden ja budjettien ohella julkiset hankinnat osina, jakaen hankinnan osiin ja useammalle eri palveluntarjoajille. Julkisen sektorin asiakkuuksien merkitys korostuu tavanomaista enemmän kaikilla sote-toimialoilla, erityisesti sosiaalipalveluissa ja kuntoutuksessa. Tähän on selityksenä kyseisten palveluiden rahoitusjärjestelmä: palvelut rahoitetaan pääosin verorahoituksella. Valmiita palvelumarkkinoita ei yleensä ole. Tällöin sote-maakunnalla on merkittävä rooli palvelumarkkinoiden kehittämisessä - se luo tarvitsemiensa palveluiden markkinat. Alan palvelumarkkinoiden kehittämisestä ja ylläpidosta on otettava myös vastuu. Esityksestä puuttuu maakunnan selkeä tehtävä palvelumarkkinoiden ylläpidosta. Ainoastaan palvelumarkkinoiden kehittäminen maakunnan strategian yhteydessä on mainittu luonnoksessa. Ei riitä, että maakunta vain kehittää markkinoita, maakunnan on tarvittaessa luotava markkinat sekä kehitettävä ja ylläpidettävä niitä Monin paikoin maakunta on alueensa ainoa tietyn erikoispalvelun tilaaja. Näin käy viimeistään silloin, jos monikanavaisesta rahoituksesta siirrytään lopulta maakunnan omaan rahoitukseen. Maakunnan palvelustrategia on tärkeä työkalu

ennustettavuuden sekä kustannusten hillitsemisen ja hoidon saatavuuden parantamiseksi. Palvelustrategiassa pitää olla selvä rooli myös pk-yrittäjyydelle. Lakiluonnoksissa näin ei ole.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saatavuuden?

ei [12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle? o kyllä o kyllä pääosin o ei o ei kantaa Lakiesityksen suurimpia ongelmia on, että monituottajamallia toteuttavat kirjaukset puuttuvat täysin. Lakia pitäisi korjata 1) lisäämällä järjestäjälle velvollisuus tarjota asiakkaalle palveluseteleitä, 2) lisäämällä järjestäjän velvollisuutta ottaa käyttöön erilaisia henkilökohtaisen budjetin malleja, 3) kannustamalla vahvemmin järjestämisen ja tuottamisen erottamiseen, sekä 4) velvoittamalla sote-maakuntaa huolehtimaan palvelumarkkinoiden toimivuudesta. Sote-maakunnan keinoina tähän ovat palvelusetelien ja budjettien ohella julkiset hankinnat osina, jakaen hankinnan osiin ja useammalle eri palveluntarjoajille. Julkisen sektorin asiakkuuksien merkitys korostuu tavanomaista enemmän kaikilla sote-toimialoilla, erityisesti sosiaalipalveluissa ja kuntoutuksessa. Tähän on selityksenä kyseisten palveluiden rahoitusjärjestelmä: palvelut rahoitetaan pääosin verorahoituksella. Valmiita palvelumarkkinoita ei yleensä ole. Tällöin sote-maakunnalla on merkittävä rooli palvelumarkkinoiden kehittämisessä - se luo tarvitsemiensa palveluiden markkinat. Alan palvelumarkkinoiden kehittämisestä ja ylläpidosta on otettava myös vastuu. Esityksestä puuttuu maakunnan selkeä tehtävä palvelumarkkinoiden ylläpidosta. Ainoastaan palvelumarkkinoiden kehittäminen maakunnan strategian yhteydessä on mainittu luonnoksessa. Ei riitä, että maakunta vain kehittää markkinoita, maakunnan on tarvittaessa luotava markkinat sekä kehitettävä ja ylläpidettävä niitä Monin paikoin maakunta on alueensa ainoa tietyn erikoispalvelun tilaaja. Näin käy viimeistään silloin, jos monikanavaisesta rahoituksesta siirrytään lopulta maakunnan omaan rahoitukseen. Maakunnan palvelustrategia on tärkeä työkalu ennustettavuuden sekä kustannusten hillitsemisen ja hoidon saatavuuden parantamiseksi. Palvelustrategiassa pitää olla selvä rooli myös pk-yrittäjyydelle. Lakiluonnoksissa näin ei ole.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Huolestuttaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnissa toteutuu toimina, jotka edistävät toimintakykyisten viihtyvyyttä alueella yleisesti. Yksilötason hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen voi ikävimmillään jäädä ei-kenenkään tehtäväksi. On silti hyvä, että 6 § 3. momentissa mainitaan kunnan velvollisuus yhteistyöhön myös yritysten kanssa. Yritysten rooli on jätetty niin ahtaaksi, että nyt niissä olevat osaamisresurssit jäävät pääosin hyödyntämättä. On riski, että erityisesti pienissä yrityksissä työskentelevät osaajat jäävät pääasiassa itse maksavien asiakkaiden palveluiden tuottajiksi. Tämä ei ole omiaan lisäämään kansalaisten yhdenvertaisuutta palveluiden saatavuuden suhteen.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei [Pykälässä painotetaan järjestämisen ja järjestämisosaamisen merkitystä palvelujärjestelmässä: vastuu palveluiden järjestämisestä annetaan selkeästi sote-maakunnille. Palvelujärjestelmälle asetettujen vaatimusten ja tavoitteiden toteutumisen kannalta merkityksellisen vastuun kantaminen vaatii vahvaa itsenäisyyttä toteuttaa parhaita ratkaisuja. Pykälän 2. momentin kaksi viimeistä virkettä eivät ole perusteltuja. Ne sitovat palvelujen järjestäjiä huomattavasti ja käytännössä tulevat estämään järjestäjäorganisaatiota toteuttamasta vastuulleen kuuluvaa järjestämistehtävää alueen

olosuhteen huomioon ottaen parhaalla mahdollisella tavalla. Vaatimus omassa palveluksessa olevasta ammattihenkilöstöstä, asianmukaisista tiloista ja toimintavälineistä sekä vaatimus omasta palvelutuotannosta, joka mahdollistaa sote-maakunnalle tosiasiallisen sille määrätyistä tehtävistä huolehtimisen, tekee alihankinnasta ja siten yhteistyöstä yksityissektorin kanssa liki mahdotonta. Toisen momentin kaksi viimeistä virkettä tulee poistaa ja tilalle tulee nostaa vaatimuksia kustannusvaikuttavuudesta, yhteentoimivuuden edellytyksistä, läpinäkyvyydestä ja vertailtavuudesta, monituottajuuden edistämisestä sekä painottaa sote-maakunnan järjestämistehtävää suhteessa sote-maakunnan omaan palvelutuotantoon. Esitys olisi tavoitteen kannalta parempi, jos järjestäminen ja tuottaminen olisi eriytetty lain tasolla. On silti myönteistä, että maakunta voi päättää eriyttämisestä alueellaan. Tämän mahdollisuuden olisi syytä näkyä velvoittavasti myös pykälätasolla. Ehdotamme, että tämä mahdollisuus kirjataan selvästi, jopa velvoittavasti. Tulkitsemme, että myös sote-maakuntayhtymä voi päättää eriyttää järjestämisen ja tuottamisen. Ehdotamme, että tämä mahdollisuus kirjataan selvästi, sikäli kun sote-maakuntayhtymät ovat ylipäättään tarpeellisia. Yrittäjyysmyönteisessä ja elinvoimaisessa sote-maakunnassa sote-maakuntayhtymiä ei juuri perustettaisi, vaan maakunnat hankkisivat tukipalvelunsa suoraan yrityksistä kilpailuttamalla tai hyödyntämällä palvelusetelijärjestelmiä ja henkilökohtaisia budjetteja.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei [Kirjaus siitä, ettei julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voi toteuttaa ostopalveluna, on tarkoituksenmukainen ja EU-sääntelyn näkökulmasta hyväksyttävissä. Mahdollisuuksia hyödyntää ostopalveluita ei ole syytä rajoittaa esitetyllä tavalla. 12 § ensimmäisestä momentista on poistettava lause ”Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.” Maakunta pystyy huolehtimaan järjestämisvastuustaan myös ilman omaa palvelutuotantoa. Palveluiden saatavuus kaikissa olosuhteissa voidaan turvata esimerkiksi sopimusteknisin järjestelyin. Pykälän 3 momentin mukaan ”Lähetteen perusteella tehtävän terveydenhuoltolain 52 §:ssä tarkoitettun ratkaisun asiakkaan ottamisesta sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön sairaanhoitoa varten ja siihen liittyvän hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisut sekä sairaalaan otetun asiakkaan erikoissairaanhoidon palvelujen antamiseen liittyvän hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisut tekee kuitenkin virkasuhteessa oleva lääkäri.” Tämä kirjaus rajoittaa kohtuuttomasti sote-maakunnan mahdollisuuksia tehdä strategisia ratkaisuja erikoissairaanhoidon kehittämisestä alueellaan. Säännös on ylimitoitettu tilanteessa, jossa maakunta tekee pienivolyymisen sote-palveluhankinnan pieneltä yritykseltä. On hyvä muistaa, että Suomessa on yli 18 000 sote-yritystä, joista yli 9/10 on enintään 4 hengen yrityksiä. Ylimitoitettu sääntely voi johtaa tilanteeseen, missä julkiset hankinnat jäävät virheiden pelossa tai hallintotaakan vuoksi tekemättä, ja päädytään suosimaan julkista tuotantoa.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

ei [Vaatimukset ovat: 1. Riittävä osaaminen, 2. taloudellinen kantokyky, 3. palveluntuottajalla palveluksessaan sote-ammattihenkilöstö, 4. muut riittävät toimintaedellytykset. On ymmärrettävää, että sote-palveluiden kaltaisissa henkilöön liittyvissä palveluissa tuottajalta edellytetyt vaatimukset kovia silloin, kun ne liittyvät itse palveluun ja asiakkaan oikeusturvaan sekä palveluun pääsyyn. Taloudellisen kantokyvyn vaatimus ei enää liity palveluun. Vaatimus lienee kirjoitettu konkurssien aiheuttamien palvelupuutetilanteiden ehkäisyyn sekä sote-maakunnan oikeuden turvaamiseen

saada korvausta mahdollisissa sopimusrikkomustilanteissa. Tässä voi olla uhka ylilyöntiin hankinnoista pienimpien ja vähäarvoisimpien kohdalla. Hallinnolla ei pitäisi missään tilanteessa olla oikeussuojan tarvetta. Oikeussuojaa tarvitsee ainoastaan yksityinen – henkilö tai yhteisö. Esitämme, että sote-maakunnan oikeutta määrittää itsenäisesti lain tasoa kovempia vaatimuksia rajattaisiin selvemmin. Sote-maakunta on hankintayksikkö, ja hankintalain mukaan sillä on muilta kuin sote-palveluhankinnoiltaan mahdollisuus vaatia haluamiaan vähimmäisvaatimuksia, kunhan nämä liittyvät hankinnan kohteeseen tai toteuttavat ympäristö- tai sosiaalista vastuuta. Ehdotamme selvää kirjausta, että sote-palveluhankinnoissa noudatetaan sote-järjestämislakia ja muissa hankinnoissa hankintalakia. Sama selvennys tulee tehdä muutoksenhakuun. Vähintään perusteluihin tulisi kirjata tarkkaan ja kattavasti, mitkä muutoksenhaku- tai oikeussuojakeinot ovat voimassa, jos ilmenee, että palveluntarjoaja ei täytä 13 § kriteereitä. Esimerkiksi ovatko hankintalain muutoksenhakukeinot käytössä, ja ketkä kaikki ovat tarpeeksi asianosaisia käynnistääkseen prosesseja. Tämä on selvyysyistä tarpeen, koska 13 §:ssä on joitakin hankintalain tontille meneviä kirjauksia. (Esim. ei saa olla todettu vakavia puutteita ammattitoiminnassa. Tämä on hankintalaissa ainoastaan harkinnanvarainen poissulkemisperuste, mutta näissä lakiluonnoksissa ehdoton kieltö.) Vastustamme 17 § 5. kohtaa, missä yksityisen palveluntuottajan edellytetään noudattavan sote-maakunnan palvelustrategiaa. Strategian noudattaminen on sote-palveluiden järjestämiseen liittyvät tehtävä. Strategisen tavoitteen toteuttaminen toimeenpannaan palveluntuottajille sopimusohjauksella, eikä missään oloissa suoraan lailla. 17 § 2. kohdan velvollisuus noudattaa sopimusta (yhdessä kohtien 1, 3, ja 4 kanssa) on aivan riittävä. Esitämme kohtien 5 ja 6 poistoa. Kohta 6 on mutkikas ja siksi altis vääriin tulkinnoille. Kohdan 6 poisto pakottaa sote-maakunnan olemaan tarkkaavainen palveluntuottajien sopimusohjauksessa, ja se on oikea ohjaamisen tapa.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei [Alihankintana tuotetut palvelut ovat usein hyvä keino turvata palveluiden riittävä ja monipuolinen saatavuus. Pykälän vaatimukset eivät edistä alihankinnan hyödyntämistä, vaan pikemmin rajaavat alihankinnan käyttömahdollisuuksia. Pykälässä esitetyt alihankinnan vaatimukset heikentävät erityisesti pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin tarjouskilpailuihin. On aiheellinen huoli, joutuvatko sote-palveluiden alihankkijat yhtä heikkoon ja alisteiseen neuvotteluasemaan kuin esim. taksiliikenteen markkinan avautuessa taksiautoilijat joutuivat kesän 2018 kilpailutusten jälkeen suhteessa Kela-välityskeskukseen. Sääntely on kirjoitettu siten, että ulkoistuksen ”pää toteuttaja” vastaa kaikesta, myös alihankkijoidensa laadusta. Mikään ei estä maakuntaa tai sen isoa yksityistä sopimuskumppania vyöryttämästä raskaita sopimusvelvoitteita ja -sakkoja sitä neuvotteluvoimaltaan olennaisesti pienemmän alihankkijan vastuulle. Tämä asetelma johtaa siihen, että päätoteuttajat ovat neuvotteluvoimaltaan suuria – jopa sote-maakuntaa suurempia. Se ei ole yhteiskunnan kannalta toivottavaa. Sote-maakunnat eivät tuolloin olisi riittävän vahvoja järjestäjiä]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 §, Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu. Tiivistetään pykälä alla olevaan muotoon ”Sote-maakunta vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Muiden henkilöiden oikeudesta saada sosiaali- ja terveyspalveluja säädetään erikseen. Järjestämisvastuun sisällöstä säädetään tarkemmin sote-maakuntalain 7 §:ssä.

Sote-maakunnalla on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudesta. Sote-maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä 16 (36) hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä. Sote-maakunnan omavalvonnasta säädetään 38 §:ssä.”

10 §: Sote-järjestämislain 10 § tunnistaa palvelujen yhteensovittamisen- ja kokoamisen asiakaskohtaisiksi kokonaisuuksiksi, minkä voi ymmärtää henkilökohtaisen budjetin käsitteeksi. 10§:n kirjausta tulee täsmentää siten, että siihen tuodaan käsite ”henkilökohtainen budjetti”. Henkilökohtaisen budjetin käsite ei tällä hetkellä sisälly sote-järjestämislain luonnoksen termistöön lainkaan.

12§ Sote-maakunta voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveyspalveluja hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen lakisääteisten ja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseksi sekä tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.

Muutetaan muotoon: 12§ Sote-maakunta voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveyspalveluja hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen.

12a §: Vuokratyövoiman käyttö: 1) Tulisi muuttaa sellaiseksi, että vuokratyövoiman käyttö on selkeästi sallittua muunakin kuin täydentävänä keinona. Lakiluonnoksissa käytetty termi ”täydentävä” antaa nyt viestin, että vuokratyövoiman käyttöön pitäisi olla osoitettu jokin erillinen tarve. 2) Tulisi kirjata, että vuokratyövoimana voidaan käyttää myös henkilöitä, joilla on virka- tai työsuhde muuhun sosiaali- tai terveydenhuoltopalveluita tuottavaan tahoon. Toki em. oikeus voidaan työnantaja-työntekijä-suhteeseen vietävällä kilpailukiellolla poistaa, mutta muutosesityksemme soveltuisi kuitenkin sote-palveluiden hankintoihin. Silloin muutosesityksemme turvaisi ammattihenkilöiden saatavuutta ja asiakkaan pääsyä palveluihin.

14 §: Pykälän ongelma on, että 14.2 §:n 5.kohta huomioi vain yksityisestä palveluntuottajasta johtuvat sopimuspuutetilanteet ja sote-maakunnan oikeuden saada korvausta ja pidättää maksuja. Tasapainon vuoksi listaan tulee lisätä palveluntuottajan oikeudet korvauksiin tilanteessa, jossa sotemaakunta syyllistyy sopimusrikkomukseen tai muutoin palveluntuottaja estyy toteuttamasta sopimusvelvoitteistaan sote-maakunnasta johtuvasta syystä.

15 §: Säilyttää sote-maakunnalle hankintapäätöksen laatimiseen velvoitteita, jotka muutoinkin on täytettävä (1 momentti). Tätä saa aikaan se, että hankintaprosessi on sote-maakunnalle raskas. Raskaat hankintaprosessit johtavat siihen, ettei hankintoja tehdä, ja maakunnan oma tuotanto jää ainoaksi tuotantomuodoksi. Esitämme 15 §:n poistamista kokonaan.

16 §: Pidämme tarpeettomana sääntelyä, että yksityisen palveluntuottajan tekemältä alihankinnalta edellytetään sen olevan vain täydentävää. Alihankinta on laillinen ja usein järkevä organisoitumisen muoto, joka usein päästää pienet, aloittavat yritykset markkinoille. Emme kannata myöskään vaatimusta siitä, että sote-maakunnan pitää nimenomaisesti hyväksyä kaikki alihankkijat. Sote-osaajat vaihtavat työpaikkaa, ja hankintaprosessit ovat pitkiä. Tästä voi seurata esimerkiksi, että työpaikkaa vaihtanut terapeutti ei voi toimia palveluntuottajana lainkaan. 17 (36)

17 §: Esitämme poistettavaksi kohdat 5 ja 6. 5. kohta: ”noudatettava sotemaakunnan palvelustrategiaa”. Palvelustrategian noudattaminen on soten järjestämiseen liittyvä tehtävä, ei tuottamiseen. Järjestämistehtävä ei miltään osin tällä uudistuksella ole tarkoitus siirtää yksityisille palveluntuottajille, ja 5. kohta rikkoo tätä yleislinjaa. Palvelustrategian tavoitteet voivat sitoa yksityistä palveluntuottajaa ainoastaan siten, että kirjauksia on sisällytetty sote-maakunnan ja yksityisen palveluntuottajan välille tehtävään hankintasopimukseen tai palvelusetelin sääntökirjan ehtoihin – eivät mitenkään muuten. Kohta 6 on mutkikas, ja silti altis virhetulkinnoille. Palvelujen integraatio toteutuisi 6. kohtaa paremmin sopimusohjauksella kuin säätelyllä.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Lakiin tulee lisätä velvoittavat kirjaukset 1. asiakkaan valintaoikeudesta, 2. monituottajamallista ja markkinoiden toimivuudesta, ja 3. sote-maakunnan oman palveluntuotannon kustannusten laskemisesta valtakunnallisesti yhteisellä kustannuslaskentamallilla. Tämä mahdollistaisi osaltaan eri tuottajien ja niiden tarjoamien palveluiden vertailun.

Järjestämisvastuun on oltava sote-maakunnalla. Sen itsenäistä asemaa suhteessa valtioon on vahvistettava.

Järjestämislailla rajataan turhaan perustettavien itsenäisten sote-maakuntien mahdollisuuksia toteuttaa maakuntalaissa sille määriteltäviä tehtäviä.

STM:n ja maakuntien neuvottelumenettelyä on selkiytettävä: mikä on STM:n rooli ja mikä sote-maakunnan? Sote-maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä ja siten päättää myös kuinka sen toteuttaa. Järjestämislailla ei pidä turhaan rajata sote-maakuntien mahdollisuuksia palveluntuotannon organisoimiseksi.

Maininnat sote-maakunnalta edellytettävästä omasta palveluntuotannosta on poistettava. Maakunta pystyy turvaamaan palveluiden riittävän saatavuuden kaikissa olosuhteissa ilman omaa palveluntuotantoa, esim. sopimusteknisin järjestelyin.

Voimassa olevien sopimusten mitätöintimahdollisuus on poistettava.

Järjestämis- ja/tai maakuntalakiin on kirjattava yhteiskunnan antama palvelulupaus.

Sote-maakunnan on hyödynnettävä ostopalveluita tai palvelusetelijärjestelmiä ainakin silloin, kun se ei kykene täyttämään erityislakien (esim. hoitotakuulaki) sille asettamia velvoitteita.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Lakiin on lisättävä palveluntuottajamarkkinan toimivana pitäminen ja monituottajamallin hyödyntämismahdollisuus. Tämä tehostaisi palveluntuotantoa ja pitäisi pieniä yrityksiä markkinoilla. Kun palveluntuottajat ovat neuvotteluvoimaltaan järjestäjää eli sote-maakuntaa vähäisempiä, on palveluntuottajien sopimusohjaus helpommin toteutettavissa.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei pääosin [Pelastustoimen tehtävissä ei käsityksemme mukaan ole saatavissa synergia- tai tehokkuushyötyjä yksikkökokoja kasvattamalla. Keskittämällä toimintoja välimatkat yksiköstä pelastustehtäviin saattavat pidentyä, mikä on kansalaisen kannalta haitta.]

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa [On viitteitä, että maakuntien määrä olisi pikemminkin liikaa kuin liian vähän pitkällä aikavälillä. Nämä viitteet liittyvät siihen, että monessa eri sote-maakunnan järjestämisvastuulle aiotuissa tehtävissä nähdään lakiluonnoksen mukaan tarve maakuntien yhteistoiminnalle tai muulle keskittämislle.]

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

-

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Etelä-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin [Väliaikaisten toimielinten tulee valmistelussa ottaa huomioon erilaisten palveluntuottajien edustus.]

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

kyllä pääosin

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei [Ulkoistamissopimusten mitättömyysuhka on lähtökohtaisesti elinkeinon- ja sopimusvapautta rajaava toimenpide, ja se tulee poistaa esityksestä. Jatkossa kokonaisulkoistuksissa on jatkossa varmistettava se, että markkinoille pääsyyn ei tule ylitsepääsemättömiä esteitä. Jatkossa on tärkeää, että sote-palveluita ja niihin liittyviä kuljetus-, tuki- ym. palveluita järjestetään monituottajamallilla: hankkien pieninä osina, tarjoten asiakkaille valintaoikeutta ja pienille yrityksillä mahdollisuuksia tulla mukaan palveluntuottajiksi. Pienen yrityksen luontevin sopimuskumppani on asiakas tai oma sote-maakunta. Jos välissä on suurempia osapuolia, kasvaa todennäköisyys, että pienen yrityksen asema sopijapuolena heikkenee.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei pääosin

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Voimaanpanon aikataulu on tiukka ilman lakiesityksiin tarvittavia välttämättömiä muutoksia ja täydennyksiäkin. Tärkeintä on tehdä hyvä ja toimiva sote-uudistus – ei sen aikataulu.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei kantaa

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Uudistusesityksen taloudellisten vaikutusten arviointi on vielä keskeneräinen. Siksi rahoitusratkaisuun on vaikea muodostaa kantaa.

Nyt esitetty sote-maakuntien rahoitusratkaisu ei tue riittävästi uudistuksen tavoitteita, sillä se ei hillitse tarpeeksi kustannusten kasvua.

Helsingin ja Uudenmaan rahoitusmallia ei tule toteuttaa esitetyssä muodossaan.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Nykymuodossaan lainsäädäntökehikko ei rajoita kuntien toiminnan laajentumista ja siten muodostaa tosiasiallisen riskin kokonaisveroasteen nousulle tulevaisuudessa.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävinä?

ei pääosin

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei pääosin [Sote-esitys sisältää ison leikkauksen Helsingin ja koko Uudenmaan palveluihin.]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

kyllä pääosin

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei pääosin [Tarvitaan eritetyn kirjapitovelvoitteen lisäksi velvoite noudattaa valtakunnallisesti yhteistä kustannuslaskentamallia sote- ja pelastustoimen tehtävissä. Tämä velvoite tulee asettaa koskemaan kaikkia muitakin sote-maakuntia.]

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin [Mikäli maakunnat eivät kykene vastaamaan tehtävistään, julkisen talouden näkökulmasta tulisi olla selkeämpiä keinoja ohjata maakunta tuottamaan palvelunsa kustannustehokkaammin.]

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei pääosin [Valtionohjaus on paikallaan alueellisten erojen syntymisen ehkäisemiseksi, mutta paikallinen ja alueellinen päätösvalta on vastuunkannon merkityksen kannalta oleellista säilyttää.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [STM:n ja maakuntien neuvottelumenettelyä on selkiytettävä: mikä on STM:n rooli ja mikä sote-maakunnan? Sote-maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä ja siten päättää myös kuinka sen toteuttaa. Järjestämislailalla ei pidä turhaan rajata sote-maakuntien mahdollisuuksia palvelutuotannon organisoimiseksi. Järjestäjällä on oltava mahdollisuus vertailla palvelutuotantoa ja päättää tuottaako se palvelut itse vai ostaako se niitä yrityksiltä tai järjestöiltä.]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin [Tarvitaan avoin rajapinta tiedolle, jotta voidaan rakentaa tutkikuntia.fi-tyyppinen julkinen, yhteinen kustannustietovaranto.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Yritysvaikutusten arviointi on lakiluonnoksissa toteutettu puutteellisesti. Vaikutuksia on arvioitu vain nykyisten kokonaisulkoistusten mitätöinnin osalta niihin yrityksiin, jotka näitä kokonaisulkoistuksia nyt hoitavat.

Esityksessä ei ole huomioitu lainkaan pk-yrityksiä, jotka tarjoavat moni- puolista paikallista palvelutuotantoa, työllistävät ja tuottavat elinvoimaa alueille. Vaikutukset alan 18 000 yritykselle ja niiden henkilökunnalle tulee arvioida.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

-

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Julkisen sektorin tulisi hyödyntää yksityisellä sektorilla tehtyjä investointeja ”ICT- ja digiasioissa” eikä käyttää veronmaksajien varoja erilaisten järjestelmien kehittämiseen elleivät ne ole strategisesti tai huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

Palkkaharmonisaatio aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia. Tätä ei ole huomioitu riittävällä tavalla talousvaikutusten arvioinneissa. Myös esitetyt ulkoistussopimusten purkamiset ja mahdolliset mitätöinnit aiheuttavat ennalta arvaamattomia lisäkustannuksia.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

Yksityisen sektorin kiinnostusta investoida sote-palveluiden tuottamiseen heikentää merkittävästi, jos sitovia sopimuksia voidaan jälkikäteen mitätöidä.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimukseen yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

Kaikkeen valmisteluun tulee ottaa mukaan palveluntuottajatahot niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin. Osin tällä hetkellä yksityisen sektori on suljettu pois mm. aluekierroksien tilaisuuksista.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Sote-uudistuksen yhteydessä tulisi valmistella ja ottaa käyttöön laki, joka tuo samalle viivalle julkisen ja yksityisen palveluntuotannon sääntelyn.

Esimerkiksi työvoiman osaamis- ja kokemusvaatimuksissa julkinen sektori käyttää omassa palveluntuotannossaan opiskelijoita tai vastavalmistuneita, mutta järjestämässään palveluissa vaatii korkeampaa kokeneisuustasoa yritysten kautta palvelua antavilta henkilöiltä. Tilanne on joskus sopimusten mukainen ja joskus ei, mutta tasapuolinen tilanne ei ole, sillä osaajapulasta kärsii koko sote-ala.

Valvonta ei tällä hetkellä toteudu julkisen sektorin oman tuotannon osalta

Keskeistä jatkovalmistelussa on palvelustrategia, yhteinen kustannuslaskentamalli, valinnanvapaus, järjestämisen ja tuottamisen erottaminen toisistaan, palvelustelioiden arvostukset kohdilleen ja monituottajamalli.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Kangas Anne
Hoitokoti Päiväkumpu Oy - Lausunto on käsitelty Hoitokoti Päiväkummun johtoryhmässä ja hyväksytty hallituksessa.